

જન્મદિને વધામણી

કાર્તિક પટેલ
કેપ્ટુરી મેયર,
ગાંધીનગર મહાનગરપાલિકા
કારોબારી સભ્ય
ગાંધીનગર કલ્ચરલ ફોરમ
મો. ૯૮૨૫૦ ૨૧૯૯૯

જયશંકહ જોગિન્દર કટોર
મો. ૯૯૨૪૪ ૨૩૬૮૦

દનરજ્યામ એ શુક્લ
મો. ૯૪૨૬૦ ૨૪૬૬૯

ડો. કલ્પેશ શાહ
મો. ૯૯૦૯૯ ૪૨૨૦૦

પર્વ આર શર્મા

એનસીસી કંડેટ્સને મિલિટરીનો પરિચય

સાઉથન સ્ટાર ઈન્ફોર્મેશન કેમ્પેઈનના ભાગરૂપે ધ્રાંગધ્રા મિલિટરી સ્ટેશનના ગોલ્ડન કટાર ગનસંખાતે વિદ્યાર્થીઓ, એનસીસી કંડેટ્સને દરમ્યાન તેમને મિલિટરી અને ગનસંખાતે વિદ્યા યોગદાન બાબતે વિશદ માહિતી આપવામાં આવી હતી તથા વિવિધ ગન્સનું નિદર્શન પણ મુલાકાતે લઈ જવામાં આવ્યા હતા અને તેના દ્વારા એનસીસી કંડેટ્સને મિલિટરી લાઈફથી પરિચિત કરાવવામાં આવ્યા હતા. મુલાકાત કરવામાં આવ્યું હતું. દેશના સૈનિકોની દેશ માટે ફનાગીરીની વાતો જાણીને વિદ્યાર્થીઓને તેમના પ્રતિ અહોભાવની લાગણી થઈ હતી.

તાજેતરમાં કરાયેલા અભ્યાસમાં દાવો કરાયો ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાથી શરદી અને અન્ય રોગોને દૂર રાખી શકાય

ગાંધીનગર, તા. ૧૭
હાલમાં જ કરવામાં આવેલા એક નવા અભ્યાસમાં દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાથી શરદી અને તાવ જેવી તકલીફને દૂર કરી શકાય છે. ધ્યાનમાં કરવામાં આવેલા અભ્યાસમાં દાવો કરવામાં આવ્યો છે કે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાથી શરદી અને તાવ દૂર રહે છે. વિસ્કંસિન મેડીસીન યુનિવર્સિટીના એક અભ્યાસમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે જે પુસ્તકવચના લોકો ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે અથવા તો ચાલવા જેવી હળવી કસરત કરે છે તે વ્યક્તિ આઠ સપ્તાહ સુધી એવા લોકોની સરખામણીમાં શરદી, ઉધરસથી

ઓછા અસરગ્રસ્ત રહે છે જે આવી કોઈપણ પ્રકારની પ્રવૃત્તિ હાથ ધરતા નથી. છેલ્લા અભ્યાસમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાથી મૂડમાં સુધારો થાય છે. સાથે સાથે ટેન્શનને દૂર કરવામાં મદદ મળે છે. આનાથી રોગપ્રતિકારક ક્ષમતામાં પણ વધારો થઈ જાય છે. ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવા અંગેનો ઉલ્લેખ હિંદુ શાસ્ત્રોમાં પણ કરવામાં આવ્યો છે. પાંચમી અને છઠ્ઠી સદી દરમિયાન ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવાના અન્ય તરીકાનો ઉલ્લેખ ચીન અને ભારતમાં કરવામાં આવ્યો છે. ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવામાં આવી શકે છે કે ૧૫૦ લોકોને ત્રણ જુદા

જુદા વર્ગોમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યા હતા. એક જૂથમાં ધ્યાન કેન્દ્રિત કરનાર લોકોને રાખવામાં આવ્યા હતા. બીજા જૂથમાં આઠ સપ્તાહ સુધી દોડ લગાવનાર લોકોને રાખવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે ત્રીજા વર્ગમાં કોઈપણ કામ નહીં કરતા લોકોને રાખવામાં આવ્યા હતા. અભ્યાસ બાદ જણવા મળ્યું કે શરદી, ગરમી, ગળામાં તકલીફ, તાવ જેવા લક્ષણો એવા લોકોમાં વધારે દેખાય છે જે લોકો કોઈપણ પ્રકારની શારીરિક કસરત કરતા નથી. અભ્યાસના તારણો એનાલ્સ ઓફ ફેમીલી મેડીસીનમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યા છે.

ગુજરાત નેશનલ લૉ યુનિવર્સિટીની વિદ્યાર્થીની કેસ સ્ટડી રાઈટીંગ સ્પર્ધામાં દ્વિતિય ક્રમાંકે વિજેતા

ગાંધીનગર, તા. ૧૭
ગુજરાત નેશનલ લૉ યુનિવર્સિટીની વિદ્યાર્થીનીએ સ્ટુડન્ટ કેસ સ્ટડી રાઈટીંગમાં વિશ્વકક્ષાએ દ્વિતિય ક્રમાંક પ્રાપ્ત કરીને ગાંધીનગરનું ગૌરવ વધાર્યું છે. વિશ્વમાં ખ્યાત એવી હાર્વર્ડ યુનિવર્સિટી દ્વારા આ સ્પર્ધા યોજવામાં આવી હતી, જેમાં લૉ

યુનિવર્સિટીના વિદ્યાર્થીએ દ્વિતિય વિજેતા ક્રમાંક પ્રાપ્ત કર્યો હતો. યુનિવર્સિટીની ૨૦૧૧ની બેચની એલએલબીની વિદ્યાર્થીની મધુલિકા શ્રીકુમારે આ સિદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી હતી. “ધ નેશનલ એડવાર્ટીઝરી કાઉન્સિલ ઓફ લૉ ઓફ ઈન્ડિયા” એ મધુલિકાના કેસ સ્ટડીનો વિષય હતો. આ સ્પર્ધામાં દ્વિતિય ક્રમાંકે વિજેતા પદ પ્રાપ્ત કરીને મધુલિકાએ ન માત્ર ગૌરવ પ્રાપ્ત કર્યું હતું પરંતુ ઉચ્ચ ગુણવત્તાવાળા સ્કૉલરશીપ પણ ઈનામરૂપે પ્રાપ્ત કરી હતી. ઉપરાંત તેનો આ વિજેતા કેસ સ્ટડી આયોજક સંસ્થા ધ બેન્ચમાર્ક સેન્ટરની

વેબસાઈટ ઉપર પણ મૂકવામાં આવ્યો છે. લૉ યુનિવર્સિટીના સ્ટાફ, ફેલોશીપ, વિદ્યાર્થીઓ તરફથી મધુલિકાને અદભૂત અભિનંદન પાઠવવામાં આવ્યા હતા. યુનિવર્સિટીએ આ ઘટનાને પોતાના માટે એક ગૌરવપૂર્ણ ઘટના ગણાવી હતી.

ચીફ ઓફ એર સ્ટાફ એર ચીફ માર્શલ અરૂપ રાહાએ નવી દિલ્હી ખાતે ૧૨ મા સુપ્રતો મુખર્જી સેમિનારમાં મનપ્રીત શેટી લિખિત પુસ્તક ‘કોડ ઓફ કન્ડક્ટ ફોર એરો સ્પેસ - એ સ્ટ્રેટેજી ફોર ઈન્ડિયા’નું વિમોચન કર્યું હતું.

શહેરનાં ઉદ્યાનો પુનઃ સૂનાં બન્યાં

ગાંધીનગર, તા. ૧૭
દિવાળી પર્વ સંપન્ન થતાં અને દિવાળીની રજાઓ પૂર્ણ થવાથી શહેરનાં ઉદ્યાનોમાં જામેલી લોકોની રોનક સાવ ઝાંખી પડી ગઈ છે અને ઉદ્યાનો પુનઃ સૂનાં પડી ગયાં છે. બેસતા વર્ષથી લઈને ચોથ સુધી ગાંધીનગરના સેક્ટર-૨૮, અક્ષરધામ અને ઘ-૪ના સેન્ટ્રલ વિસ્તાર ખાતે મોટી સંખ્યામાં મુલાકાતીઓની ભીડ જામતી હતી. દિવસભર લોકો સેક્ટર-૨૮ અને અક્ષરધામની મોજ માણતા હતા તો સાંજ ૬ વાગ્યા પછી સેન્ટ્રલ વિસ્તારમાં ભીડ જામતી હતી. પરંતુ એ રોનક હવે ઝાંખી પડી ગઈ છે. કારણ કે સરકારી-ખાનગી કચેરીઓમાં રજાઓ પૂર્ણ થઈ ગઈ છે તો લાભ પાંચમથી વિવિધ

કારોબારોનાં મુહૂર્ત થઈ ગયા હોવાથી હવે બજારોમાં વેપારીઓ બેસવા માંડ્યા છે આ કારણે હવે પરિવાર સાથે ફરવા જવાનો સમય કોઈની પાસે રહ્યો નથી. અને એ કારણે હવે કોઈપણ ઉદ્યાનમાં મુલાકાતીઓની ભીડ જોવા મળતી નથી. ઉલ્ટું, અત્યારે ઉદ્યાનોની જે હાલત છે એ જોઈને ભાગ્યે જ કોઈને લાગે કે આ એ જ ઉદ્યાનો છે જે ગણ દિવસ પહેલાં લોકોની ભીડથી મેળાના સ્થળ જેવા ભાસતા હતા. થોડી રોનક સેન્ટ્રલ વિસ્તારની બચી છે. કારણ કે તેમાં વહેલી સવારના સમયે વ્યાયામપ્રેમી નગરજનો અને રાત્રિના સમયે પણ પરિવાર સાથે ફરવા આવનારા સ્થાનિક નાગરિકો હોય છે. પરંતુ એ સિવાય આ ગાર્ડન પણ દિવસભર સાવ સૂમસામ નજરે પડે છે. ભારતના ૪૬મા આંતરરાષ્ટ્રીય ફિલ્મ ફેસ્ટિવલ માટે ગોવા સજજ

બજાણાથી રાજદરબારે - એક સ્મૃતિકથા

કચ્છના નાના રણની ધારે આવેલ ૧૨૦૦૦ થી ૧૪૦૦૦ (૧૯૧૧ થી ૧૯૪૧ સુધી)ની વસતી ધરાવતી નાનકડા રજવાડા-બજાણા ગામનો એક સામાન્ય છતાં અસામાન્ય વ્યક્તિ બની ભારત સરકારનો ‘પહાણી’નો ખિતાબ મેળવવાને શક્તિમાન બને છે, એવી સન્માનનીય વ્યક્તિ-હસમુખ શાહની આ સ્મરણકથા વીતી ગયેલા કાળની જે ઘટનાઓ વર્ણવે છે, એ માત્ર બજાણા જ નહીં, દેશની રાજધાનીની વહીવટીય ઝાંખીનું એક સુરેખ ચિત્ર ખુલુ કરે છે. પ્રસ્તાવનામાં શિરીષ પંચાયે હસમુખ શાહના વ્યક્તિત્વની જિંકર આ શબ્દોમાં નોંધી છે. “હસમુખ શાહ સામાન્યમાંથી અસામાન્ય બનેલી વ્યક્તિ છે અને અસામાન્ય ભૂમિકાએ પહોંચ્યા પછી પેલી સામાન્યતાને નહીં વિસરનાર તથા સામાન્ય વ્યક્તિઓમાં પાંગરેલી અસામાન્યતા અને અસામાન્ય વ્યક્તિઓમાં ઘર કરી બેઠેલી માન્યતાઓના પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ પરિચય કેળવનાર એવી આપણી સન્માનીય વ્યક્તિ છે.”

માસ્તરી એવાં માતાનો - તેઓના ઘડતરમાં અન્ય કાળો ગણાવે છે. બા વિશે હસમુખ શાહ એક સ્થળે નોંધે છે: “બાને હંમેશા કોઈને કોઈ દલિત, પીડિત, બિમારની વાત કરવાની હોય જ. એવા માટે એમણે શું કર્યું એ અધ્યાહાર રાખે પણ અમે સૌ સમજતા થયેલા. નાનામાં નાના માણસ પ્રત્યે તોછડાઈથી ન વર્તાય અથવા એની ગરિમાને ક્યારેય ધક્કો ન લાગે તેની કાળજી સ્વાભાવિક રીતે જ લેવાય. ત્યારે જેમને હરિજન કહેતા તેમના પ્રત્યે બંનેને વિશેષ લગાવ. અને સૌ ભાઈબેનોમાં જે કંઈ અનુકંપા છે તે આ વાતાવરણમાં જન્મી અને દેહ થઈ.”

વતન સાથેની પ્રીતિ - એનો અતીત સાડા છ દાયકા બાદ પણ લેખક સુપેરે એવું એનું વર્ણન કરી શક્યા છે કે વર્ણન વાંચતા વાંચતા આપણે બજાણામાં વિદરતા હોય એવું અનુભવીએ. પિતાશ્રીની નિવાસસ્થાન, દવાખાના, ન્યાયકોર્ટ, કારભારી ઓફિસ, દેશી ગેસ્ટહાઉસ વિગેરે તરવેરો આજેય ભાવકને બજાણાની મુલાકાત લેવા મન લલચાવે એવી છે. એ સમયના પાત્રોની આગવી ઓળખ બહુ થોડા શબ્દોમાં લેખક વર્ણવે છે ત્યારે પાત્રોયે આપણી

નજર સમક્ષ રૂબરૂ ખડા થઈ જતાં હોય એવું અનુભવાય છે! ફસ્કેટવાસ મેજસ્ટ્રેટ તરીકે કારકિર્દી શરૂ કરનાર લેખકના પિતાશ્રી એ.સ.જી. શાહની વ્યાવસાયિક અને વ્યવહારિક વિશિષ્ટતાઓ લેખકે અતિસંયમપૂર્વક આલેખી છે. એક અનુભવ લેખકના શબ્દોમાં જ વાંચીએ. : “અને નાનપણમાં અનેકવાર એમની સાથે ડિસ્ક્રીટમાં જતાં ત્યારે રસ્તા પર કોઈ ઘરડાને કે મહિલાને બાળકો સાથે જુએ તો ગાડી ઉભી રાખીને એમને લિક્ક આપે. ગાડીની સીટો ભરાઈ ગઈ હોય તો લોકો નીચે પણ બેઠાં હોય. પિતાશ્રી ભીડ ભોગવે. ગાડી ધૂળથી ભરાઈ જાય એટલે ડ્રાઈવર પણ મનોમન ચીડાય. એ લિક્ક આપવાનો અભિગમ જીવનભર રહેલો.” ૧૯૭૩માં લેખકના પિતાશ્રી ગુજરી ગયા ત્યારે જે અજાણ્યા માણસોના કાગળો આવેલા તે ઉપરથી લેખક જણાવે છે કે ‘કેટકેટલાંની જિંદગી એમણે સંવારી હશે!’

લેખક પોતાના પિતાશ્રીના જીવનના બેસંકલ્પને મહત્વના ગણાવે છે. એક, પોતાનો બોજો બાળકો ઉપર નાખતાં, પોતાની જે આવક હોય તેમાં જ ચલાવવું. બીજો, પોતે સ્વતંત્ર રીતે રહેવું, સંતાનો સાથે નહીં. પિતાશ્રી

એમ.ડી.નો હોદ્દો સંભાળવાનો યોગ પ્રાપ્ત થાય છે. વ્યવસ્થાપન અને માનવ સંશાધનના લેખકના અવનવા અનુભવો આઈ.પી.સી.એલ. ને રાષ્ટ્રમાં ટોચના જાહેર સાહસ તરીકે ઓળખાવવામાં સહાયરૂપ થાય છે. ‘દીઠું મે...’ સ્મરણકથાના બીજા ભાગમાં લેખકે વડાપ્રધાન પદ મેળવવામાં ખેલાતું રાજકારણ, રાજકારણમાં સાધનશુદ્ધિના અગ્રણી મોરારજી દેસાઈ, રાજકારણમાં માહીર એવા ઈન્દિરા ગાંધી, ધરતીપુત્ર ચરણસિંહ ચૌધરી, સરદારના વિશ્વાસુ ઝુંબુભાઈ દેસાઈ, રાષ્ટ્રપતિ સંજીવ રેડ્ડી, પ્રો. સતીશ ધવન, સૈફ આઝાદ, સેવામૂર્તિ મધર ટેરેસાના રેખાચિત્રો અને વિવિધ વિદ્યેશ-સ્થળોનાં પ્રવાસ વર્ણન બખૂબી આલેખ્યા છે.

‘દીઠું મે...’ના લેખક હસમુખ શાહે બજાણાથી માંડી નવી દિલ્હીની જીવન-કારકિર્દીયાત્રા દરમ્યાન જે કાંઈ જોયું - અનુભવ્યું - સંવાર્યુંની સઘળી જિંકર આ પુસ્તકમાં સ્મરણ કથારૂપે આલેખી છે, જે સામાજિકારણ-રાજકારણ-વ્યવસ્થાપન અને વહીવટમાં રસ ધરાવનાર સહુ કોઈને વિચારની નવી દિશા ખોલી આપવામાં સાથેકનીવડી શકે એમ છે!

- રમણ વાઘેલા

